

Arkadiusz Niedziółka

**HISTORIA AGROTURYSTYKI I ASPEKTY ZARZĄDZANIA
USŁUGAMI AGROTURYSTYCZNYMI W POWIECIE
LIMANOWSKIM**

**THE HISTORY OF AGRITOURISM AND ASPECTS OF
AGRITOURISM SERVICES MANAGEMENT IN LIMANOWA
COUNTY**

WSTĘP

W procesie zarządzania usługami agroturystycznymi w Polsce uczestniczą różne instytucje. Wśród najważniejszych należy wymienić władze lokalne w gminach i powiatach, ośrodki doradztwa rolniczego, izby rolnicze, stowarzyszenia agroturystyczne, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Każdy z tych podmiotów zarządza różnymi kwestiami, np. promocją, szeroko rozumianym marketingiem, środkami Unii Europejskiej. W działalności ośrodków doradztwa rolniczego widać np. aspekty zarządcze w organizacji kursów i szkoleń agroturystycznych.

Celem pracy jest określenie form zarządzania agroturystyką stosowanych przez gminy i stowarzyszenia agroturystyczne na przykładzie małopolskiego powiatu limanowskiego. Aby ten cel zrealizować przeprowadzono w okresie lutego–marca 2013 roku badania ankietowe we wszystkich dziesięciu gminach wiejskich powiatu. Przeprowadzono także w marcu tego roku badania ankietowe z prezesami Stowarzyszenia Agroturystycznego Powiatu Limanowskiego oraz Stowarzyszenia Turystyki i Agroturystyki Ziem Górskich.

Celem pracy jest ponadto ukazanie w zwięzły sposób rysu historycznego rozwoju agroturystyki w powiecie limanowskim. Do tego celu wykorzystano dane statystyczne opracowane przez Instytut Turystyki w Warszawie w latach

2000 i 2007, a także własne badania autora niniejszego opracowania przeprowadzone w latach 2007 i 2013.

HISTORIA ROZWOJU AGROTURYSTYKI W POWIECIE LIMANOWSKIM

Powiat limanowski jest regionem województwa małopolskiego, który słynie ze wspaniałych walorów środowiska przyrodniczego, z zabytków architektury oraz z interesującego dziedzictwa kulturowo-historycznego.

Jeśli chodzi o walory przyrodnicze to trzeba powiedzieć, że większą część powiatu limanowskiego zajmuje Beskid Wyspowy, a najbardziej znane jego szczyty to: Mogielica, Ćwilin, Lubogoszcz, Łopień i Jaworz. Na wyznaczonych szlakach Beskidu Wyspowego uprawiana jest piesza turystyka górską. Ponadto na atrakcyjność tego pasma górskiego mają wpływ odkrywane w regionie podziemne jaskinie, z których najdłuższa Jaskinia Zbójnicka liczy 380 m i jest siedliskiem niezwykle rzadkiego nietoperza – podkowca wielkiego. Zwiedzając i penetrując gorczańskie jaskinie turyści uprawiają jedną z najbardziej ciekawych form turystyki specjalistycznej – turystykę speleologiczną.

Drugim obszarem w powiecie limanowskim gdzie koncentrują się najcenniejsze walory przyrodnicze jest założony w 1981 roku Gorczański Park Narodowy. Na terenie tego parku można spotkać wiele bardzo rzadkich gatunków zwierząt i roślin. Ponadto znajdują się na jego obszarze liczne ścieżki edukacyjne i szlaki turystyczne.

W regionie limanowskim prężnie uprawiana jest turystyka krajoznawcza i ekoturystyka. Głównymi motywami uprawiania tych form turystyki są aspekty poznawcze odnoszące się do obszarów przyrodniczo cennych, w tym chronionych oraz do zabytków architektury, walorów antropogenicznych i poznawania dziedzictwa kulturowo-historycznego, np. związanego z kulturą grupy etnograficznej Lachów Limanowskich.

Ze znanych z kolei zabytków architektonicznych powiatu limanowskiego można wspomnieć o dwóch o charakterze sakralnym, o Sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej i o opactwie cystersów w Szczyrzycu. Przez teren powiatu przebiega także trasa Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej. Na trasie tej warto wspomnieć o dwóch pięknych wiejskich drewnianych kościołach w Pisarzowej z początku XVIII wieku i Św. Antoniego w Męcinie, a także o Dworze Wielogłowskich położonym we wsi Świdnik.

Bardzo ciekawe jest dziedzictwo kulturowo-historyczne regionu limanowskiego. Teren powiatu zamieszkują grupy góralskie: Lachy Limanowskie, La-

chy od Dobrej, Lachy Szczyrzyckie, Biali Górale i Zagórzanie. Sporo informacji dotyczących tych grup etnicznych można znaleźć w Muzeum Regionalnym Ziemi Limanowskiej w Limanowej. Dział Etnograficzny muzeum ma zbiory dotyczące historii, kultury oraz sztuki ludowej wspomnianych grup etnograficznych zamieszkujących powiat limanowski. W zbiorach tych można między innymi podziwiać stroje ludowe, narzędzia rolnicze, sprzęt gospodarstwa domowego, narzędzia dotyczące rzemiosła ludowego.

Obok typowej turystyki poznawczej w regionie limanowskim prężnie rozwija się agroturystyka. Na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku zaczęły powstawać tutaj pierwsze gospodarstwa agroturystyczne. Zakładali je limanowscy rolnicy, którzy z samej produkcji rolniczej mieli duże trudności z utrzymaniem swoich rodzin. Bliskość Gorczańskiego Parku Narodowego, liczne szlaki turystyczne, lasy, potoki, cisza i niezanieczyszczone środowisko wiejskie przyczyniły się do rozwoju agroturystyki.

Pierwsze badania dotyczące liczby gospodarstw agroturystycznych w Polsce z podziałem na powiaty i gminy w poszczególnych województwach przeprowadził w 2000 roku Instytut Turystyki. Okazało się, że wówczas w powiecie limanowskim funkcjonowało 108 gospodarstw agroturystycznych¹. Najwięcej z nich znajdowało się w gminach: Kamienica – 25, Limanowa – 19, Tymbark – 15, Niedźwiedź – 14, Dobra – 12, Mszana Dolna – 11, Laskowa – 10².

We wspomnianym 2000 roku miało miejsce zrzeszenie się 45 właścicieli gospodarstw agroturystycznych powiatu limanowskiego i powołano stowarzyszenie nazwane Stowarzyszeniem Agroturystycznym Powiatu Limanowskiego. Było to pierwsze wspólne organizacyjne przedsięwzięcie mające na celu promocję usług agroturystycznych w regionie limanowskim oraz walorów turystycznych tej części Małopolski. W chwili obecnej stowarzyszenia zrzesza 39 właścicieli gospodarstw agroturystycznych³. Warto jeszcze dodać, że organizacja ta zrzeszona jest w Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”. Dzięki członkostwu w ogólnokrajowej Federacji Stowarzyszenie Agroturystyczne Powiatu Limanowskiego może promować swoje oferty agroturystyczne w wydawnictwach „Gospodarstw Gościnnych” oraz na oficjalnej stronie Federacji.

¹ J. Musiał, *Stan i możliwości rozwoju turystyki i agroturystyki w powiecie limanowskim* [w:] *Turystyka wiejska a rozwój i współpraca regionów*, red. Z. Kryński, Krosno 2005, s. 239.

² Ibidem, s. 240.

³ Własne badania ankietowe.

Dwa lata wcześniej, w 1998 roku założono Stowarzyszenia Turystyki i Agroturystyki Ziem Górskich zrzeszające obecnie ponad 150 właścicieli gospodarstw agroturystycznych z kilku powiatów województwa małopolskiego. Do organizacji tej należy również dwunastu wiejskich kwatrodawców z powiatu limanowskiego, głównie z gminy Niedźwiedź.

Wracając do kwestii określenia liczby gospodarstw agroturystycznych w powiecie limanowskim w późniejszych latach ponownie trzeba odnieść się do danych Instytutu Turystyki. Dane z 2007 roku wskazują na niewielki przyrost tego rodzaju obiektów wiejskiej bazy noclegowej. Na przestrzeni siedmiu lat, od 2000 roku liczba gospodarstw agroturystycznych w tym powiecie wzrosła tylko o osiem obiektów. Jednak trzeba dodać, że powiat limanowski pod względem liczby zarejestrowanych gospodarstw agroturystycznych uplasował się wówczas na wysokim, czwartym miejscu w całym województwie małopolskim (tabela 1).

Tabela 1. Liczba gospodarstw agroturystycznych w województwie małopolskim według powiatów w 2007 roku

Powiat	Liczba obiektów
Bocheński	50
Brzeski	64
Chrzanowski	4
Dąbrowski	17
Gorlicki	94
Krakowski	73
Limanowski	116
Miechowski	3
Myślenicki	46
Nowosądecki	176
Nowotarski	387
Olkuski	6
Oświęcimski	3
Proszowicki	6
Suski	57
Tarnowski	61
Tatrzański	365
Wadowicki	36
RAZEM:	1590

Źródło: <http://www.intur.com.pl/bazy/kwatery/kw2.php?w1=12&zestaw=agroturystyka>.

Z badań autora niniejszego opracowania przeprowadzonych w tym samym 2007 roku z 46 właścicielami gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących w gminach powiatu limanowskiego wynika, że prawie 85% z nich współpracowało z innymi rolnikami zajmującymi się agroturystyką⁴. Samoorganizacja ta opierała się w dużej mierze na „podsyłaniu gości”, kiedy w danym obiekcie brakowało wolnych miejsc noclegowych.

W rozwoju agroturystyki w powiecie limanowskim dużą rolę odgrywa otoczenie instytucjonalne. W tych samych badaniach przeprowadzonych przez A. Niedziółkę prawie 75% badanych właścicieli gospodarstw agroturystycznych wskazało na ośrodek doradztwa rolniczego jako podmiot najbardziej wspierający rozwój usług agroturystycznych w tym regionie, z kolei co piąty respondent wskazał na gminę. Trzeba również zaznaczyć, że w powiecie limanowskim 12 gospodarstw agroturystycznych w 2007 roku było zrzeszonych w Stowarzyszeniu Turystyki i Agroturystyki Ziemi Górskich, w tym w gminie Niedźwiedź ośmiu, w gminie Mszana Dolna dwóch, a w gminach Łukowica i Kamienica po jednym.

Potwierdzeniem z kolei wsparcia władz lokalnych w rozwoju agroturystyki na Limanowszczyźnie są drugie badania przeprowadzone przez A. Niedziółkę, tym razem w pięciu gminach: Dobrej, Kamienicy, Laskowej, Łukowicy i Niedźwiedź⁵. We wszystkich badanych gminach wsparcie to polegało na współorganizowaniu działalności promocyjnej oraz dofinansowaniu wyjazdów na giełdy i targi turystyczne. W pytaniu dotyczącym wpływu rozwoju agroturystyki na poszczególne sfery życia społeczno-gospodarczego w gminie wszyscy badani przedstawiciele Urzędów Gmin wskazali na wzrost dochodów ludności oraz na promocję gminy, poprawę estetyki gospodarstw i otoczenia – po dwóch respondentów, wzrost przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia – po jednej odpowiedzi.

W tym samym 2007 roku na podstawie danych pochodzących z Instytutu Turystyki można stwierdzić, że w powiecie limanowskim funkcjonowało ogółem 116 gospodarstw agroturystycznych, z czego najwięcej w gminie Niedźwiedź – 24⁶ (tabela 2).

⁴ A. Niedziółka, *Rola usług agroturystycznych w rozwoju ekonomiczno-społecznym powiatu limanowskiego*, [w:] *Rola turystyki w gospodarce regionu*, red. J. Wyrzykowski, Wrocław 2007, s. 333.

⁵ Ibidem, s. 331–332.

⁶ <http://www.intur.com.pl/bazy/kwatery/kw2.php?w1=12&zestaw=agroturystyka>.

Tabela 2. Liczba gospodarstw agroturystycznych z całoroczną i sezonową ofertą w powiecie limanowskim wraz z liczbą miejsc noclegowych

Gmina	Liczba obiektów	W tym całorocznych (%)	Liczba miejsc noclegowych
Dobra	18	17	190
Jodłownik	7	7	78
Kamienica	9	7	81
Laskowa	16	10	50
Limanowa	9	9	94
Łukowica	8	8	80
Mszana Dolna m.	1	1	12
Mszana Dolna	17	16	241
Niedźwiedź	24	–	402
Słopnice	2	2	26
Tymbark	5	5	43
Razem:	116	–	1297

Źródło: opracowanie własne na pdst. danych z Instytutu Turystyki (<http://www.intur.com.pl/bazy/kwatery/kw2.php?w1=12&zestaw=agroturystyka>).

W pierwszej połowie 2013 roku autor niniejszego artykułu przeprowadził badania ankietowe we wszystkich dziesięciu gminach wiejskich powiatu limanowskiego nt. stanu i uwarunkowań rozwoju agroturystyki. Okazało się, że najwięcej gospodarstw agroturystycznych działa ponownie jak sześć lat wcześniej w gminie Niedźwiedź – 28, oraz w gminach Dobra i Laskowa – po 22. Najwięcej natomiast zrzeszonych obiektów w stowarzyszeniach agroturystycznych jest także w gminie Niedźwiedź (tabela 3).

Tabela 3. Liczba gospodarstw agroturystycznych, w tym zrzeszonych w stowarzyszeniach agroturystycznych w powiecie limanowskim w 2013 roku

Gmina	Liczba gospodarstw agroturystycznych	Liczba zrzeszonych gospodarstw w stowarzyszeniach
Dobra	22	5
Jodłownik	6	–
Kamienica	9	7
Laskowa	22	7
Limanowa	12	8
Łukowica	12	4
Mszana Dolna	19	7
Niedźwiedź	28	12
Słopnice	3	–
Tymbark	5	1
Razem:	132	51

Źródło: badania własne.

Analizując tabelę 1 należy stwierdzić, że 38% wszystkich zarejestrowanych w powiecie limanowskim gospodarstw agroturystycznych jest zrzeszonych w stowarzyszeniach agroturystycznych.

ROLA OTOCZENIA INSTYTUCJONALNEGO W ZARZĄDZANIU AGROTURYSTYKĄ

W zarządzaniu agroturystyką, poza samymi jej bezpośrednimi organizatorami czyli rolnikami istotną rolę odgrywa gmina. Samorząd zarządza usługami agroturystycznymi w różnych kwestiach, co widoczne jest najczęściej w⁷:

- opracowaniu i realizacji długookresowych programów rozwoju turystyki i agroturystyki, głównie w formie strategii;
- opracowaniu kierunków i zasad zagospodarowania turystycznego gminy;
- realizacji różnych inwestycji infrastrukturalnych;
- rozwijaniu systemu informacji i promocji turystycznej, w tym agroturystycznej;
- rozwijaniu doradztwa agroturystycznego oraz wspieraniu szkoleń z zakresu turystyki i rekreacji w odniesieniu do prowadzenia działalności agroturystycznej.

Poza gminą rozwój agroturystyki w Polsce może być również wspierany przez władze powiatowe i wojewódzkie. W przypadku samorządu wojewódzkiego należy podkreślić jego rolę w rozwoju regionu. W tym zakresie można wymienić: rozbudowę infrastruktury, pozyskiwanie środków finansowych, racjonalne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz promocję walorów turystycznych⁸.

Stowarzyszenia agroturystyczne zarządzają z kolei agroturystyką głównie w sferze promocji. Widać to w wydawanych przez te organizacje katalogach z ofertą agroturystyczną, w organizacji wyjazdów na giełdy i targi turystyczne oraz agroturystyczne, a także we współpracy stowarzyszeń z ośrodkami doradztwa rolniczego i z gminami⁹.

⁷ H. Kiryluk, *Rola i zadania samorządów terytorialnych w rozwoju gospodarki turystycznej*, [w:] *Ekonomiczno-organizacyjne warunki rozwoju turystyki i rekreacji*, red. M. Jalinik, Białystok 2003, s. 39.

⁸ A. Bott-Alama, *Uwarunkowania rozwoju turystyki wiejskiej w województwie zachodniopomorskim*, Szczecin 2005, s. 54.

⁹ D. Knecht, *Agroturystyka w agrobiznesie*, Warszawa 2002, s. 167.

W licznych opracowaniach dotyczących działalności stowarzyszeń agroturystycznych w Polsce podawano różne korzyści wynikające z członkostwa w tych organizacjach. Zrzeszeni w nich rolnicy zajmujący się agroturystyką najczęściej wskazywali na dostępność informacji ułatwiających prowadzenie działalności agroturystycznej, na możliwość uzyskania pomocy doradczej i oczywiście na korzyści wynikające ze wspólnych działań promocyjnych^{10, 11}.

Kolejnym podmiotem zarządzającym rozwojem agroturystyki w Polsce są ośrodki doradztwa rolniczego. Instytucje te zatrudniają specjalistów ds. agroturystyki, którzy organizują kursy i szkolenia dla gospodarzy – jak doskonalic działalność agroturystyczną, a także jak promować swoje produkty turystyczne¹².

Wśród najważniejszych zadań ośrodków doradztwa rolniczego w zakresie zarządzania usługami agroturystycznymi na obszarach wiejskich można wyróżnić¹³:

- kompleksowe szkolenia kursowe, w pełni przygotowujące uczestników do rozpoczęcia działalności agroturystycznej;
- poprawę jakości usług, polepszenie standardu bazy noclegowej i dostosowanie do wymagań ustawowych lub też kategoryzacyjnych, ustalonych przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”;
- pozyskiwanie samorządów lokalnych i innych jednostek do realizacji przedsięwzięć związanych z turystyką wiejską i agroturystyką;
- inicjowanie działań zespołowych, pomoc w powoływaniu stowarzyszeń i ich funkcjonowaniu, prezentacje liderów.

¹⁰ M. Karczewska, J. Sikora, *Działalność lokalnych stowarzyszeń agroturystycznych w opinii kwaterodawców*, [w:] *Turystyka wiejska a rozwój i współpraca regionów*, red. Z. Kryński, E. Kmita-Dziasek, Krosno 2005, s. 199.

¹¹ A. Niedziółka, *Działalność stowarzyszeń agroturystycznych jako ważna determinanta rozwoju agroturystyki w województwie małopolskim*, „Folia Universitatis Agriculturae Stetinensis. Oeconomica”, nr 263 (51), s. 77.

¹² M. Prochorowicz, *Rola instytucji wspierających działalność agroturystyczną*, [w:] *Turystyka wiejska w Polsce – od rozproszonych działań do kompleksowej strategii*, „Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie” 2003, z. 90, s. 120.

¹³ K. Młynarczyk, *Agroturystyka*, Olsztyn 2002, s. 203.

WYNIKI BADAŃ PRZEPROWADZONYCH Z PREZESAMI STOWARZYSZEŃ AGROTURYSTYCZNYCH

Pan prezes Stowarzyszenia Agroturystycznego Powiatu Limanowskiego wypełnił w marcu 2013 roku ankietę i odesłał autorowi niniejszej publikacji. Z odpowiedzi na pytania ankietowe wynika, że stowarzyszenie to zostało założone w 2000 roku i w chwili obecnej zrzesza 39 właścicieli gospodarstw agroturystycznych.

Stowarzyszenie Agroturystyczne Powiatu Limanowskiego jest członkiem Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”. Korzyści wynikające z członkostwa w tej ogólnokrajowej Federacji związane są głównie z możliwością zamieszczania swoich ofert agroturystycznych na portalu internetowym Federacji i jej wydawnictwach.

Stowarzyszenie zarządza rozwojem agroturystyki w regionie głównie poprzez prowadzoną działalność promocyjną. Organizacja ta organizuje wyjazdy na targi i giełdy agroturystyczne, a także prowadzi działalność wydawniczą i reklamy internetowe. Kwestie zarządcze w promocji agroturystyki widoczne są także w różnych formach public relations, np. w udziale stowarzyszenia w konferencjach i sympozjach.

Stowarzyszenie Agroturystycznego Powiatu Limanowskiego współpracuje również w zakresie promocji agroturystyki z Lokalną Grupą Działania, ze Starostwem Powiatowym w Limanowej, a dokładniej z Powiatowym Centrum Informacji Turystycznej, z biurami turystycznymi i z Polską Federacją Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”.

W zarządzaniu usługami agroturystycznymi istotną rzeczą jest organizacja kursów i szkoleń agroturystycznych. Ankietowany zaznaczył, że w przeszłości jego stowarzyszenie organizowało już takie przedsięwzięcia zarówno dla swoich członków oraz dla rolników myślących o podjęciu działalności agroturystycznej. Szkolenia te były organizowane wspólnie z Urzędem Gminy Limanowa oraz z Instytutem Turystyki w Oddziale w Krakowie.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące planów stowarzyszenia na najbliższą przyszłość znalazło się kilka kwestii związanych z działalnością promocyjną. Ankietowany wskazał na:

- założenie strony internetowej, udział w targach turystycznych w kraju i za granicą;
- pogłębienie współpracy z biurami turystycznymi i samorządami;

- organizację i współorganizację imprez kulturalnych i rekreacyjno-turystycznych;
- uczestnictwo w Lokalnej Grupie Działania, celem pozyskania środków dla poszczególnych właścicieli gospodarstw;
- organizację szkoleń i seminariów, celem uświadomienia potencjalnych rolników do zakładania gospodarstw agroturystycznych.

Drugim stowarzyszeniem agroturystycznym, do którego także należą rolnicy z powiatu limanowskiego zajmujący się agroturystyką jest Stowarzyszenie Turystyki i Agroturystyki Ziem Górskich. Organizacja ta, podobnie jak Stowarzyszenie Agroturystycznego Powiatu Limanowskiego, zrzeszona jest w PFTW „Gospodarstwa Gościnnie”.

Również w marcu bieżącego roku pani prezes Stowarzyszenia Turystyki i Agroturystyki Ziem Górskich odpowiedziała na te same pytania ankietowe co powyżej.

Analizując odpowiedzi ankietowanej należy stwierdzić, że stowarzyszenie to zostało założone w 1998 roku. W chwili obecnie zrzesza 156 gospodarstw agroturystycznych z terenu sześciu powiatów województwa małopolskiego, w tym z limanowskiego. Z powiatu limanowskiego do tej organizacji należy osiem gospodarstw agroturystycznych z gminy Niedźwiedź, dwa z gminy Mszana Dolna i po jednym z gminy Kamienica i Łukowica.

Stowarzyszenie zarządza agroturystyką głównie w zakresie różnych form komunikacji z rynkiem. Zarządzanie promocją widoczne jest w prowadzeniu Punktów Informacji Agroturystycznej (PIA). W powiecie limanowskim punkt ten znajduje się w miejscowości Niedźwiedź. Ponadto na portalu internetowym stowarzyszenia zamieszczone są adresy oraz telefony osób odpowiedzialnych za promocję agroturystyki w poszczególnych gminach, w których funkcjonują gospodarstwa agroturystyczne należące do stowarzyszenia. Organizacja ta zarządza promocją agroturystyki również poprzez działalność wydawniczą i organizację wyjazdów na targi turystyczne i agroturystyczne. W sferze promocji stowarzyszenie współpracuje z gminami.

Plany na przyszłość Stowarzyszenia Turystyki i Agroturystyki Ziem Górskich związane są natomiast z dalszą promocją usług agroturystycznych dzięki wydawnictwom, wyjazdom na targi i giełdy turystyczne. Ankietowana wskazała także na dalszą współpracę z gminami, w których działają gospodarstwa agroturystyczne będące członkami stowarzyszenia.

WYNIKI BADAŃ PRZEPROWADZONYCH W GMINACH WIEJSKICH POWIATU LIMANOWSKIEGO

Wszystkie poddane badaniom gminy wiejskie powiatu limanowskiego posiadają opracowane strategie rozwoju. W dokumentach tych zapisano różne działania wspierające rozwój usług agroturystycznych. W misjach i wizjach strategicznych również uwzględniono rozwój agroturystyki.

W badanych gminach funkcjonują różne obiekty noclegowe. Są hotele, pensjonaty, kwatery prywatne i inne. Na obszarach wiejskich działają gospodarstwa agroturystyczne, które rozwijają się w oparciu o atrakcyjne walory turystyczne regionu.

Z ankiet przeprowadzonych we wszystkich gminach wiejskich powiatu limanowskiego wynika, że najczęściej gospodarstw agroturystycznych działa w gminie Niedźwiedź – 28, oraz w gminach Dobra i Laskowa – po 22.

W pytaniu ankietowym dotyczącym tego co należałoby zrobić w przyszłości dla rozwoju agroturystyki respondenci trzykrotnie wskazali na zwiększenie jej promocji. Pojedyncze wskazania dotyczyły: uatrakcyjnienia bazy noclegowej, większej promocji regionu, rozbudowy sieci dróg i sieci kanalizacyjnej, organizacji spotkań szkoleniowo-doradczych, nakładu większych środków finansowych na agroturystykę, propagowaniu żywności ekologicznej, organizacji imprez cyklicznych.

W ankiecie zadano pytanie o liczbę i rodzaje obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminach, z których mogą korzystać poza stałymi mieszkańcami turyści wypoczywający w gospodarstwach agroturystycznych. Najwięcej z nich jest boisk sportowych (tabela 4).

Tabela 4. Liczba i rodzaje obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminach powiatu limanowskiego

Gmina	Obiekt sportowo-rekreacyjny				
	Boisko sportowe	Hala sportowa	Klub jeździecki	Siłownia	Wyciąg narciarski
Dobra	8	1	1	2	–
Jodłownik	8	1	–	1	–
Kamienica	5	–	1	1	–
Laskowa	5	1	1	–	1
Limanowa	24	7	2	–	1
Łukowica	1	4	–	–	–
Mszana Dol.	11	8	3	–	2

Niedźwiedź	5	4	1	-	1
Słopnice	1	2	-	-	-
Tymbark	10	4	-	-	-

Źródło: badania własne.

W promowaniu usług agroturystycznych tylko jedna gmina Kamienica nie współpracuje z żadnym innym podmiotem. Gminy Limanowa i Mszana Dolna promują agroturystykę wspólnie ze Stowarzyszeniem Agroturystycznym Powiatu Limanowskiego. Ta druga gmina współpracuje dodatkowo z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Limanowej.

Gmina Niedźwiedź promuje agroturystykę razem z Stowarzyszeniem Agro-Eko Gorce, a gmina Laskowa ze Stowarzyszeniem Na Śliwkowym Szlaku. Organizacja ta promuje regionalne sadownictwo, głównie śliwki, jabłka i gruszki.

Cztery gminy z najmniejszą liczbą gospodarstw agroturystycznych również promują usługi agroturystyczne z innymi podmiotami. Gmina Słopnice promuje agroturystykę z Kołem Gospodyń Wiejskich, gmina Tymbark z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Limanowej, gmina Jodłownik z zespołami artystycznymi, Kołem Gospodyń Wiejskich i ze Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Szczyrzyckiej, Doliny Stradomki i Grodziska. Gmina Łukowica promuje natomiast agroturystykę ze Starostwem Powiatowym w Limanowej.

W ostatniej gminie Dobra uzyskano odpowiedź, że gmina prowadzi działalność promocyjną agroturystyki bezpośrednio z rolnikami mającymi gospodarstwa agroturystyczne.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych w dziesięciu gminach wiejskich powiatu limanowskiego nt. roli władz lokalnych w zarządzaniu agroturystyki należy wyciągnąć następujące wnioski:

- agroturystyka rozwija się we wszystkich badanych gminach, które w swoich strategiach rozwoju mają zapisane działania wspierające rozwój tej branży;
- gminy zarządzają promocją agroturystyki głównie poprzez reklamy internetowe swoich gospodarstw agroturystycznych, ale także poprzez wydawnictwa z ofertą agroturystyczną oraz przez organizację wyjazdów na targi i giełdy turystyczne;

- w promocji agroturystyki wszystkie gminy, poza jedną, współpracują z różnymi podmiotami, głównie ze stowarzyszeniami agroturystycznymi i ośrodkami doradztwa rolniczego;
- w grupie obiektów sportowo-rekreacyjnych z których mogą skorzystać turyści zdecydowanie najczęściej jest boisk sportowych i hal sportowych. Z kolei na podstawie przeprowadzonych ankiet z prezesami dwóch stowarzyszeń agroturystycznych można stwierdzić, że:
 - zarządzanie agroturystyką przez dwa badane stowarzyszenia agroturystyczne przejawia się głównie w działalności promocyjnej usług agroturystycznych;
 - badane organizacje stosują różne formy komunikacji rynkiem: wydawnictwa, wyjazdy na giełdy i targi turystyczne oraz agroturystyczne, reklamy internetowe;
 - stowarzyszenia współpracują z różnymi podmiotami w rozwoju agroturystyki, głównie z władzami lokalnymi oraz z innymi organizacjami;
 - współpraca badanych organizacji z innymi instytucjami najczęściej dotyczy promocji agroturystyki;
 - plany przyszłościowe obydwu stowarzyszeń agroturystycznych związane głównie są z dalszą promocją usług agroturystycznych.

Rozwój agroturystyki w powiecie limanowskim zaczął się na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. W 2000 roku funkcjonowało już 108 tego rodzaju obiektów, w 2007 roku było ich 116, a w 2013 roku zarejestrowane na terenie powiatu były już 132 gospodarstwa agroturystyczne. W 2000 roku powstała silna organizacja promująca usługi agroturystyczne w regionie limanowskim – Stowarzyszenie Agroturystyczne Powiatu Limanowskiego.

SUMMARY

In the article institutions like agritourism associations and local authorities which take part in the process of agritourism services management in Limanowa County were presented. These institutions manages different matters like promotion and widely understood marketing. To aim it in the period February-March this year questionnaire researches were carried out in all ten rural communities in the county. In March this year questionnaire researches were carried out with the chambers of “The Agritourism Association of the

Limanowa County” and “The Association of Tourism and Agritourism of Mountainous Regions”.

Besides, history of agritourism development in this part of Malopolska Voivodeship was presented. It was made on the basis of data from the Tourism Institute in Warsaw and from results of researches carried out by the author of this article.

Keywords: agritourism, management, promotion, association, commune